

BARCELONA 25 DE DESEMBRE DE 1891.

HISTORIA DE UNA NOVELA

Un dia vaig llegir en un diari: «Estém en ple renaxement literari; la llengua catalana está d'enhora bona; la poesia, la prosa, han estés sas alas per planar á sobre 'ls núvols»... No; axó no es veritat. De la poesia, no dich pas; mes de la prosa hi ha molt que dir. Estém assistint á son naxement, naxement dolorós que desanima y entristeix. Quina fe! Quina abnegació cal al novelista pera lluytar contra tants y tants entrebanchs que troba en son camí.

En Oller, en Pin y altres, pensarán sens dubte com jo.

Després de molt treball, de passar vetllas cercant la idea, la inspiració; rodejat de diccionaris, autors catalans per trobar mots grífics, per donar á la frase forma elegant, pulida; després del part dolorós, surt per fi la novela conciensiosament elaborada. La llegeix; corritja, raspa, esborra, refá capitols que no troba al seu gust; de correcció en correcció ve que lo manuscrit se torna tan confós que ni ell s'hi entén. Vinga á recopiarla, á posarla en net, á refer per segona y tercera vegada las 300 ó 400 planas de la novela. Sis

mesos, un any, haurá estat torturantse l'enteniment per produhir son laboriós treball; una novela d'análisis que conté una tesis qualsevulga, un estudi concienciós del cor humá, de *mores*, descripcions de la naturalesa, de costums catalanas que 'l dexan del tot satisfet, y cuydado que cap crítich judicará á sa obra com la judica ell mateix; hi veu los defectes, las deficiencias; pero no hi pot mes: ha expressat tota sa pensa; hi ha vessat tota son ánima. Allavors tanca lo manuscrit y lo desa en un calaxet; lo dexa covar algun temps, y als 15 ó 20 dias lo torna á llegir. Altra volta esborra, afegeix, raspa; se pega colps sul front—Axó no pot anar!—Oh! sí, es ben dolorós lo part d'un sério treball literari de llarga alé!

Per fi, després de meditat y ben ribotejat, lo voldria fer conixer al públich, buscar un editor. Aquí comensan per ell las tribulacions.

Se dirigeix, lo manuscrit á la butxaca, al editor tal.

—Deu lo quart!

—Ola! vosté per aquí!... Que tal?... Que 'ns porta de nou?

—Una novela catalana.

L'editor fa una mueca.

—Com la titola?

—L'orfa del mas cremat, ó la pubilla desgraciada.

—Quin títol mes llarch!... Home! busqui un títol mes breu, menos antiquat: aquest es de 1830.

—Corrent. Si li està be suprimiré allò de la pubilla desgraciada... la vol llegir?

—No cal. La reputació literaria de V. es prou coneguda. V. sab que jo he sigut y soch son admirador; los escrits de V. encantan.

—Home! gracias; es favor que V. me fa y que no merexo.

—Créguí que li parlo ab tota sinceritat.

—Be; donchs V. editarà la novela?

—Ja veurà... vingui...—Lo porta á un gran armari ple de llibres, que obra de bat á bat—Veu, tot axó son exemplars de llibres catalans, y novelas de V., de 'n Pere, de 'n Pau, de 'n Berenguer, y demés escriptors que V. coneix. M' he gastat un dineral per editarlas; y si vos té me las vol comprar li abonaré 'l 50 %. Veu, es dolorós de convenirme: los llibres escrits en catalá no 's venen. Ah! si fossen escrits en castellá, ja seria altra cosa; molts d' ells haurian arribat á la segona y tercera edició.. Vaja! no vull fer mes sacrificis! Tinch el sentiment de dirli que no puch editar sa novela, malgrat tota ma bona voluntat.

—Jo no vull cap benefici; sols alguns exemplars per regalar als amichs.

—No faltaria mes!... Veu, axó dels exemplars es un mal per nosaltres editors. Los lectors catalans solen ser homens d' orde y d' economia. L' exemplar que V. regala passa de má en má y es llegit per deu ó dotze, quins s' estalvián de comprar lo llibre y lo llegexen de franch. Calculi, 30 exemplars multiplicats per 12: son 360 exemplars, qual preu trobo á faltar en mon llibre de caxa per cobrir los gastos d' impressió; afegexi los que no 's venen ó que se vendrán Deu sab quan, y total: una pérdua pera mi. Ho entén?

—Be massa!... Donchs que s' hi ha de fer!... Hem d' esperar que lo catalanisme sia mes estés, y la llengua catalana mes coneguda.

—Fill! ho sento en l' ànima!

—Jo tant ó mes que V... Adeu! pássiho be... será un' altra vegada.

Torna á desar *L' orfa del mas cremat* dins lo calaxet, á covar.

De nit y de dia pensa en los capítols de sa novela; *L' Orfa* l' obscedeix... quina llástima!... tant treball que m' ha costat!... qui sab... potser no agradará... la tésis que hi sostinch es un xich arriscada... hi ha imatges un xich massa lliures que poden ofendre á certs lectors aprensius... Oh! una idea!... vaig á la meva dona, aquet vespre, á la vetllada, vora l' escalfa-panxas; lo temps convida: bufa un tramontanal que fa ganyidar las finestras del balcó.

.....

—Com! aquest cartipás me vols llegir?... y en catalá!... ay! noy; altra feyna tinch d' escoltarte; si fos escrit en castellá de 'n Pereda, de 'n Galdós... encara! El catalá, sabs que no l' entench be; sobretot lo catalá que s' escriu avuy... cada dia mudan mots y ortografia... á fé no me 'l llegexis; me vindrá son.

—Tens rahó. Ara ves quina idea!... Lo llegiré per mí... per la tercera ó quarta vegada... déunos paciencia, Senyor!...

Vint días després porta la novela á cal senyor Magí, l' apotecari, un senyor d' edat molt estudiós que no 's mou may de sa botiga. A mes del Códex, llegeix llibres de pergami del any xeix; molt aficionat al llatí; parla de Salusti, Séneca, Horaci...

—Quin llibre 'm porta?

—Una novela catalana.

—Qué diu home!... vosté ha fet una novela catalana?... Veyám-la—y posantse las ulleras, la fulleja—quanta rama!... y ara! que li ha passat pel cap?... Lo catalá... tothom el parla y ningú l' entén... malaguanyat temps que hi ha esmersat... créguim, no escrigui falornías... en catalá no 's pot escriure res de serio... Vegi el Rector de Vallfogona, en Pitarra. Un literat que se respecta ha d' escriure en castellá, y, abans que 'n catalá, en llatí.

.....

Be; dexemnos de las peregrinacions del *Orfa del Mas Cremat* y de la opinió de la gent. Després de disgustos, d' anar y venir d' un

editor al altre, ve per fi que la novela veu la llum del dia. L'editor ha entregat al autor per tots sos drets uns 25 ó 30 exemplars que aquest distribuïx als seus amichs y escriptors, quedantse un parell per ell, y bon profit! Ja está la novela en dansa, lliurada al públich. Un ó dos exemplars s'han enviat á la premsa catalana y castellana, á tots los diaris y revistas y ja está en mans de la crítica.

Oh! la crítica!...

La dels diaris y revistas catalans es generalment benévola, clavant ensá enllá alguna esgarranxadeta que no fa sang. Mes, son tan poch los diaris catalans! La premsa local castellana ho domina casi tot; y sa crítica, llevat de raras excepcions, es eloqüentíssima per son silenci; se calla; ni sisquera menciona la rebuda del exemplar que se li envia... Una novela catalana!... no val la pena de parlarne y encara menos de llegirla... 'ns podria distraure de la xerrameca madrilenya... Y los redactos d'exos diaris y revistas son catalans? si senyor; mes desprecian la llengua catalana porque no la conexen y no s'han donat la pena d'estudiarla. De la premsa de Madrid, no 'n parlém; además que no se li envia cap exemplar que jo sápigam; segur d'anar al cova. La premsa estrangera, ja es altra cosa: estudiá la obra; ne fa la crítica; alaba la riqueza de nostra llengua; s'estén en consideracions que satisfán del tot.

Per resumir eix article hem de convenir que los novelistas que escriuen en catalá, han de tenir la fé, lo foch sagrat, l'amor á la pátria per no dexarse descoratjar, ja que lo profit que treuen de llur treball es, com se sol dir, pel rey de Prussia. Nits perdudas, caborias de l'enteniment, migranya... mes un consol los hi queda, y es l'agrahiment dels de la terra, de casa nostra; per ells y per ningú mes escriuen. Deu 'ls hi pach y 'ls hi donga molts anys de vida.

C. BOSCH DE LA TRINXERÍA.

LA RONDALLA DE BARBAZAN

Una vegada hi havia en un poble dels Pirineus un home y una dona que eran molt vells. No tenian mes que una caseta, un hort y una vaca. Mes, pobres com eran, socorrian sempre als que n'erant mes que ells. Un dia, la terra estava coberta de neu y 'l glas partia las pedras. Tota la gent de la vila s'escalfava, menjava y bebia: eran richs y ditxosos. Cap al tart dos viatgers que venian de lluny, desitjaren fer nit en aqueix poble, porque tenian fret y fam; trucaren á una porta, aprés á un altra y á altres: ningú los volgué acullir ni donarlos menjar. Llansats de per tot, perseguits per los gossos enrabiats, los dos extrangers no sabian hont anar, quan se ensopegaren al cap del poble, davant la casa d'aqueix home y d'aquexa dona que eran pobres. Encara no senti sas quexas que 'l marit tragué 'l cap á la finestra per cridarlos y sa muller se'n aná á mes córrer á obrir la porta. Sens demanarlos qui eran, los féren entrar y séure á la vora del foch; aprés los oferiren llet y castanyas, tot lo que tenian. Mes llavors, Nostre Senyor,—era ell ab Sant Pere—s'axecá ab lo cap tot resplendent y 'ls digué: «Vosaltres sou pobres y bons; vostres vehins son richs y dolents. Que 's fassa la justicia de Deu!» Tot seguit la terra tremolá; Jesús y Sant Pere desaparegueren y los dos vells caygueren de genolls... L'endemá al matí, quan volian anar al poble per saber que hi havia succehit, no hi vegeren cap casa: en son lloch vegeren un estany, l'estany que 's troba encara avuy entre la vila de Barbazan y la de Sant Bertrán de Comminges. Cal assistir als pobres.

JACINTO VERDAGUER, PERE.

DARRER CAPITOL DEL LLIBRE IER DE "CURIAL Y GUELF" (1)

Havia en aquest temps en Aragó un rey molt noble e molt valeros en extrem, apellat don pedro, cavaller molt rebust, fort e valent, lo qual mentre visqué feu de son cors en batalles moltes coses dignes de recordable veneració axí contra Sarraïns com altres gentes. E com sabe que los tres cavallers seus venien de la batalla que havien feta e fossen prop barchinona, volent mostrar la magnanimitat sua, havent tres fills, lo maior dels quals ere apellat don Alfonso, e aquest morí abans que son pare, laltre havia nom don Jayme, laltre don Frederich, feu los exir a rebre e honrar los cavallers en companyia de molta gent notable. E com foren muntats al Rey al palau, ell los acollí ab molt gran alegria, els feu tanta festa com si fossen Reys, car aquest Rey tenia en tanta stima los bons cavallers que aço era una gran maravella. E per ço los cavallers, senyaladament los bons, totse sforçaven a esser bons, en tant que en son temps pochos cavallers havia en son Regne que cascu no treballás en fets d'armes fins amorir. E axí lo Rey partia ab ells els donava

(1) Aquest capitol es un dels molts que copiarem durant nostra darrera estada á Madrid en los mesos de Maig y Juny, gran part dels quals dedicarem al examen, estudi y tresllat de tan interessant códice. (N. del A.)

grandament. Axí que feu seure los tres cavallers ab ell a sopar e feu servir de mestre dostal linfant don Alfonso. Los altres dos fills don Jayme e don Frederich, stigueren als caps de la taula, ab sengles torxes en les mans tant com lo sopar dura. E ço se enviaven e acompanyaven los algun poch á cavallers notables qui de prop los staven, empero com viandes venien e lo Rey venia, ells prenien les torxes. Los altres cavallers qui veren aço havien enveja, no de la honor que aquestos aconseguien, mas de haverne altre tal. Lo qual sopar acabat, lo Rey no oblidant la gracia de la sua singular magnificencia, preciosos dons e grans heretats en que visquessen los doná, per ço que daci avant on que anassen nols diguessen cavallers pobres. Tot hom murmurava de la gran singularitat que lo Rey havia feta en honrar aquestos cavallers; la qual cosa com lo Rey la sentís, appellats tots aquells qui venir pogueren á un loch, los dix: Jo no honre los meus cavallers per les sues persones, mas honre la cavalleria que en ells es: la qual en los corsos de aquells tan valerosament se es mostrada; e aquesta mateixa honor e molt maior li faré quan en lo cors dalgun de vosaltres se voldrà mostrar. Loaren tots lo rey de gran magnificencia e hagueren per determenat que mentre aquest rey visqués, cavalleria seria sostenguda, e morint ell cavalleria vendria á menys.

Per la copia:

A. RUBIÓ Y LLUCH.

LOS PASTORS DE BETHLEM

Quadret dramàtic en un acte y en vers original de D. J. M.ª Quadrado

Y ARREGLAT Á LA ESCENA CATALANA PER EN G. S. P.

(Acabament).

ESCENA V

ELIECER, FANUEL y JOSEPH.

ELI. Ja es aprop mitja nit: aquesta es l' hora en que en mitj del silenci l' Senyor parla clar á sos escullits, alsém ferventa nostra oració al Senyor, del cor sortida, mentres que l' mon al fons de les tenebres dorm sepultat. Oh! ben haurats qui 'ns crida lo Senyor al desert pera inspirarlos son sant temor y son voler los mostra. Fanuel y Joseph s' acosta l' dia de ventura y de pau en que les penyes rajarán llet y mel; y una pastura tindrà l' llop y l' anyell; y l' infant tendre sobre del basilisch dormirà en calma... Pero no 'm senten çs' han dormit tal volta? Oh! sí [pobrets! los rendeix la fatiga. Jo pregaré per ells... Oh! Deu! digáunos quan se van á cumplir vostres promeses; caygui ja la rosada benehida, plogan ja 'ls núvols l' esperat Messies, obri 's la terra y el Salvador broti, y entre l' cel y la terra prompte lluhi l' arch resplendent de la eterna aliansa, D' allá, d' allá m' apar véure entre ombres

un altre Paradís ple de delícies
pels fills d' Adám la Creu s' alsa en son centre...
Oh! signe sant de Redempció... t' adoro...

(S' adorm y després d' un moment de quietut se sent dintre un armónios cant de «Gloria á Deu en les altures»—y pau en la terra als homens—«de bona voluntat.» Al moment s' ompla la escena de llum. Eliecer se desperta estorat).

Deu meu, que sento? que es eix cant de gloria?
com la veu dels torrents per tot ressona.

Oh! cels! ¿haurá nascut ja de Judea lo Sant Llibertador? Fills despertáuvos!

¿No sentiu com vos cridan des la altura?

FAN. (Alsantse). Oh! gran Deu! quina llum! sembla clar díal!

ELI. Deu s' acosta, fills meus! qui sa grandesa resistir pot?

JOS. Jo, pare, tot tremolo.

FAN. ¿Per qué la veu de Deu tant nos espanta?

ELI. Ah! fills, que débils som y fa extremirnos tot lo de Deu. Mes...

FAN. Y JOS. (Cayent agenollats). Oh! Senyor!

ELI. (També cayent agenollat).

En aquest moment apareix l' ángel y surten á la escena Ismael y Benjamí, espavordits, y al véure l' cauen també agenollats com los demés formant quadro).

ESCENA VI

Tots los refirits y l' Ángel.

ÁNGEL. Pastorets, bons pastorets,
que feu foch á la montanya,
si cap á Bethlém veniu
seguint la meua volada,
trobaréu un bell Infant
ajegut demunt la palla,
entre una mula y un bou,
en lo recó d' una establa.
Sembla que plora de fret
pero plora d' anyoransa:
del vostre senzill amor
anyora la dolça flama.
Lo seu pare n' es fuster
per ferli l' bressol treballa;
sa Mare per adormi'l
hermosa cansó li canta. (Se 'n vá).
Pastorets, bons pastorets,
seguíu la meua volada,
y á Bethlém á Jesús nat
trobaréu en una establa.

(Poesia d' En Francisco Casas y Amigó).

ESCENA VII

Dits menos l' ÁNGEL.

ELI. Ángel consolador ¿qué 'ns anuncias?
que l' Salvadó ha nascut?

FAN. Res hem de témer.
nos ha dit.

BEN. ¡Avil!

ISM. ¡Parel!

ESCENA VIII

Dit y l' RABADÁ.

RAB. ¿Que 'm cridavu?

ELI. A Bethlém!...

RAB. (Ara hi corro).

ELI. ENS hi convida

ara un ángel, abans visió divina.

¡Fillets meus! ja ha nascut lo que esperávam,
llibertador Messies: ¡quina joya!

Ja 'l podré véure! oh! jo 't benehexo,
Deu de mos pares, puix me dons la gracia
que á cap dels Patriarques concedíres.
Junt ab ma humil ofrena, jo ma vida
t' oferexo content ¡ja res anheló!

ISM. Avi, avi, ¿qué es axó?

JOS. ¿No heu vist al àngel?

FAN. Agafau los sarróns.

ISM. Ja m' adormia
y un tró y músiques dolces, dolces, dolces
he sentit, y una llum...

RAB. Ay! podé's cala
foch al bosch.

FAN. (A Joseph). ¿Que no 'l sents?

JOS. Sempre es el tonto!

RAB. (Enfadat). Ya ha de sé ell.

BEN. Jo somniava, avi,
que aquell noyet venia dalt d' un nuvol
més bonich! més bonich!

ELI. Aquell noy era
Jesús lo Salvador ¿heu sentit l' àngel?
Corrém ara á Bethlém! déume 'l meu bácul;
(Fa com qui pren tot lo que indica la relació).
formatjes agafeu, pells p' abrigarlo...
portémli lo millor de nostra casa.

FAN. Sí, pel fret una pell.

JOS. Jo vull portarli
tots los diners que arplegats tenia.

ISM. ¿Que no vindrém nosaltres?

ELI. ¡Bona foral

BEN. ¿Hasta jo?

FAN. Tots!

RAB. (Si prou, ara hí corro).

ISM. ¿M' hi dexaréu portar, pare, una cosa?

FAN. ¿Qué?

ISM. L' anyellet que es lo que més m' estimo.

ELI. ¡Gracies, Deu meu, que tan bon cor vau darli!

FAN. Sí, y té un petó.

ELI. Y l' avi una abraçada!
(Benjamí al véure tot axó plora).

JOS. ¿Qué tens tú, Benjamí?

FAN. ¿Qué tens que ploras?

BEN. Jo no li puch dur res.

FAN. ¿Per qué?

ELI. No ploris.

BEN. Perque jo no tinch res!

ELI. Sí, mira duli
los teus esclopets nous.

BEN. (Content). ¿Sí?

FAN. Sí, fill, cuyta
ficals al serronet y tots en marxa.

JOS. Ja estich á punt, y digas ¿qué li portas
tú, Rabadá?

RAB. Oh! que no haig de fer conte?

JOS. Ah! ja 't vols quedá al lliet? ah! gata-maula!
¿Es dir que tú no més no vols conixer
al Messies que 'l mon mils anys ha espera?

RAB. Oh! ya hi niré una festa.

JOS. ¡Quina escusa!

FAN. ¿Qué es axó? A Bethlém tots!

ISM. Sí, sí, aném pare.

ELI. Oh! gran Deu! á ta veu la nit quin cambil
la fosca ha tornat llum; en les arbredes
cantan los rossinyols com á trench d' auba,
en lo cel la estelada brilla tota
ab llum més esplendent, un ayret tebi
fon la glassada y tot l' espay perfuma.
Oh! Deu gran ton poder! gran es ta glorial
Estém tots ja? Donchs ¡á Bethlém!

FAN. ¡Volémhil

TOTS. ¡A Bethlém!

ELI. Lo Messies nos espera,
no tardém mes! (Marxan).

RAB. (Mal humorat). Demá 'm busco un altr' amo.
(Si en lo teatret hi ha noys per formar lo coro del públich, ara Joseph
y 'l coro dit poden cantar lo Rabadá responnent l' actor encarregat
d' eix paper).

QUADRO SECÓN

(La escena representa lo portal ó millor, cova, en que nasqué 'l Salva-
dor. La Verge 'l té en brassos ó á la falda, Sant Joseph se entreté en
arreglar un lliet. Ab melodia suau se sent dintre la cansó del bres-
sol de Mossen Verdaguer, varis pastors están agenollats davant lo
Portal.)

ESCENA VIII

S. JOSEPH y la VERGE.

S. Jos. Aquesta santa nit
en l' arbre de David
pels homes ha florit
una branqueta.
Ja que 'l váreig regar
dexáumela abastar,
dexáumela olorar
la flor novella.
Es un cálzer de mel,
es un hermós estel,
es una flor del cel
que vé á la terra;
fioreta del cel blau,
que vessa olor suau,
lo cistellet hont cau
es un pesebre.
Jesús, divina flor,
infant de cabell d' or,
de llabis del color
de la rosella.
¡Oh! quin bonich Infant!
Mentre l' estich mirant,
adórmal ab ton cant,
Esposa meva.
Si 'l cel aydarme vol,
jo li faré 'l bressol,
tú, bró dali 'l llenzol
ab or y seda;
mes ¡ay! que no 'n tenim
perque tots dos vivim
en lo tristíssim llim
de la pobresa.
¿Cóm es que 'l Fill de Deu
que té l' univers seu
vol náxer aprop meu
en nit tan freda?
Si es Rey de lo creat
¿per qué no ve voltat
de llum y claretat
com sol que 's lleva?
¡Oh Fill á qui mantinch,
de noble casa vinch
pero cap joya tinch
per ta grandesal
Fillet, lo meu Fillet,
ton pare es fusteret:
per ferte 'l bressolet
sols té una serra.
(Pára la cansó de Bressol junt ab la relació).

PAS. (Alsantse). Preneu, Joseph, la nostra humil ofrena
y ab ella nostre cor y presentáula

ab vostres mans més que les nostres dignes
 á vostre Fill, y Salvador dels homes
 que 'ns donga en paga Ell vos suplicáu
 amor més pur pera servirlo sempre.

ESCENA IX

Dits y tots los de les anteriors escenas.

- FAN. Mireu, pare, la llum ix d' exa cova.
 JOS. ¿Vostre palau, Senyor, es una establa?
 ELI. Oh! sí, ja ho digué l' Angel: ¡quin misteri,
 Senyor, lo vostre amor!
 RAB. (Als noyets). Pod' hi ha gitanus!
 ELI. Agenolleus, fills meus, aquí hi ha 'l Messíes.
 PAS. Bon jorn, pastors amichs ¿també vosaltres
 havéu estat cridats?
 ELI. Sí, encar que indignes
 d' aytal favor.
 S. JOS. Calláu, pastors piadosos,
 nostre Deu, que per fill sota mes plantes
 se vol posar, la vostra humilitat mira
 y la vostra pobresa reb y accepta
 com los tresors que 'ls Reys pujan portarli
 oferintvos en pach premi de gloria.
 FAN. ¿Qué veig, pare? aquets son los dos esposos
 que eix matí he vist en lloch trobant posada
 Vos sou Joseph, fill de David. Maria
 la vostra esposa es.
 ELI. ¿Qué dius? Es ella
 la flor de Nazaret? Oh tan hermosa
 tan pura y celestial may la creguera.
 ISM. Pare, 'l Noyet sembla 'l que anit trucava
 y 'ns ha dextat la Creu.
 BEN. Si que l' es, avil
 ELI. Ara comprench, Senyor, vostres misteris!
 L' esperit del Senyor en mí penetra
 y á mon pesar inspira y mou mos llabís:
 No es de David tan sols lo Fill insigne
 Aquest que aquí veyém, sino que á l' hora
 es lo Fill de Deu viu, les ombres fugen
 que tapavan l' abím de tos designis
 Sols Tú infinit podés los agravis
 fets á un Deu infinit pagá ab justicia
 y per xó baxas Deu y baxas home;
 Inmolador y Victima 't presentas
 sublimant nostra humil naturalesa.
 Pastors: eix Nin es Deu: es lo Messíes,
 lo Deu d' Abraham, d' Isáach y dels Patriarques
 vestit de nostra carn pel sacrifici.
 Lo Deu del Sinai es lo del Calvari
 adorémlo rendits y esclaus seus femnos!
 JOS. Jo Senyor, ma pobresa us oferexo,
 tots mos suors, donáume vos la gloria.
 FAN. Formatjes vos he dut, pells p' abrigarvos
 en exes nits de fret, foch d' amor dáume.
 ISM. Jo demá us portaré un anyell ¡més maco!
 que tinch á la establa...
 BEN. Jo vos porto
 uns esclopets, nous, nous, per 'nar per l' aygua
 y la neu.
 ELI. Bon Jesús, jo ma familia
 tota us he duyt, res més tinch en la terra
 prenéula ja per vostra y benehiula.
 S. JOS. Gracies, pastors, mon Fill remerciavos
 vostres presents d' amor sabrá ab la gloria.
 RAB. Miréu com que era fosch no hi pogut durvos
 un cistell de bolets que dur volia
 pero demá en sent clar, á primera hora
 ja us els duré, sentiú?

FAN. Á Jos. ¿Veus com s' explica?

ELI. Y donchs pastors ¿cóm heu sabut la nova?

PAS. Hem vist un estel
 que queya del cel
 á nostra encontrada;
 al mitx de la nit
 perfúm hem sentit
 de rosa boscana.

Seguintne la llum
 seguintne 'l perfúm
 que 'l cor embriaga
 pels Àngels voltat
 l' Infant hem trobat
 á dins d' exa establa.

Miréulo, tan bell,
 no te cap aucell
 que canti sa gracia;
 posémshi minyons,
 cantémli cansóns
 al só de la gralla.

Miréulo, tan xich
 no te per abruch
 res mes que la palla;
 pastors dels serrats,
 dels nostres remats
 portémli la llana.

Per tréureli 'l fret
 portémli un fexet
 de llenya triada
 als roures y pins
 dels boscos vehíns
 preném una branca.

Portal de Bethléem,
 ab goig l' encendré
 voltantne la flama;
 es nit d' alegráns
 donémse les mans
 y fem la sardana.

(S' agafen tots y fan un' alegre sardana cantant una cansó apropiada,
 com per exemple la Nadala, de Mossen Verdaguer).

CHOR FINAL DE PASTORS Y ÀNGELS

LOS PAS. De nostres penses obscures
 un estel desfá les bromes
 ab nova claretat.

LOS ÀNG. ¡Gloria á Deu en les altures
 y pau en la terra als homes
 de bona voluntat!

TOTS. Puix la terra va á ser redimida
 de Jesús per la Lley immortal,
 jamay dexe de ser benehida
 la primera claror de sa vida
 ab los cants de la Nit de Nadal.

UNA ANTIGA ORACIÓ CONTRA LAS FEBRAS

Per la major part dels llegidors de periódichs ó re-
 vistas del caràcter y tendencias de aquesta, es apre-
 ciat y llegit tot lo que de poch ó de molt se relacioni
 ab la historia, llenguatje, eivilisació, costums, legis-
 lació, arts, lletras, etc., etc., que sia un component
 del modo d' ésser de nostra pátria en sa essencia ínti-
 ma, ja sia en la época actual, ja en passats temps, y
 fins podríam dir que per una no petita part de aytals
 llegidors, tal volta s' estimin mes encara tot lo vell ó
 retrospectiu, en quant valgui quelcom com á cosa ar-

tístich-arqueològica, com á exemplar llingüístich, com á material folk-lòrich, etc.

Quant no estimém tots nosaltres cada pedreta que, ara uns, ara altres, aportém á la reconstitució de nostra aymada Catalunya per medi de sa historia, de son llenguatge ó de sas lleys! Ara un document inédit que l'investigador infatigable, escorcollant, troba en amagat arxiu, y dona á llum per desfer un erro històrich ó confirmar un fet gloriós; ara un descobriment ó perfeccionament llingüístich ab que 'l poeta ó prosista enriqueix la parla y literatura pátrias; ara una defensa coratjosa, sancera y rasonada ab que 's logra conservar lo poch que desgraciadament 'ns resta de nostre dret civil; ara una rondalla, una cansó, una tradició, que 'l coleccionador intelligent sab guardar y traslladar ab tota sa puresa é ingenuitat; ara un fragment de una arquitectura genuina, un retaule, un códich, qualsevol objecte arqueològich que pot lliurar-se de la ignorancia ó del mercantilisme; seguidament imbuïts del esperit de renaxensa que guíja nostres passos, enllumena nostra pensa y fa glatir lo nostre cor, tots contribuím á la obra de regeneració y enaltiment de la estimada terra.

Poch enten, l'autor d'estas ratllas en totas aquexas cosas, encar que sa escassetat vinga á suplirla son fervent amor á las matexas; basta per ell que hi haja sanch catalana, y 's mou sense pesar las conseqüencias ni comptar abans sas forsas. No podent per lo tant significar res son vot, quasi be hi ha de sobrar la manifestació que abans de traslladar la sustancia de aquest treball, vol fer, de que, no sols creu inédit lo document que transcriu sino que no creu que encara que s'haja fet molt en lo pertocant al excursionisme literari y folk-lòrich, s'hajan fet treballs generals ó particulars, petits ó grans, respecte á la part també folk-lòrica catalana antiga, que 'n podríam dir religiosa.

No es per demés donchs que oferim als llegidors de aquesta revista, lloch apropiadíssim á nostre entendre per hostatjarla, la oració que trobarem en un llibre borrador existent en l'Arxiu Notarial de Tarrassa, del any 1524 á 1610. Se trobá aquesta oració al comensament de dit llibre y devía ésser allavors, ó sia en lo primer quart del sigle xvi, molt popular y efíca, quan en mitx de fórmulas Notariales, apuntacions de comptes de la Notaría y altrás notas consemblants del borrador, hi escriguéren, per no desmemoriarsen sens dupte, aytal oració ab lletra clara y bona, ben diferent de la demés, esgarrapada y quasi illegible.

Diu així, copiada textualment.

«Aquesta oracio desus escrita se deu dir sobre lo febrors ans que al Sol sia leuat».

«En nom de Deu tot poderos tu Senyor qui aguïts pietat dels beneuenturats Apostols de Sent Pere e de Sent Pau axí aies Senyor pietat de aquesta persona seruidora que febres fedres ni calentes no ague sobre son cors aquesta persona de aquest dia auant vos dich de part de Deu febres fredes o calentes . vii . germanes de qualseuol manera o de calseuol conditio qui an nom primera . freda . la segona . calde . la terça . balha . la quarta . sargite . la quinta . balbe . la cissena . sanguide . la setena . girande . yo vos dich e vos man de part de Deu e de la Verge Maria febres fredes o caldes

de qualseuol manera o de qualseuol conditio que vossaltres sou per lo pare e per lo fil e per lo Sant Sperit nostro Senyor Deu Jeshu Crist e per los Sancts Angells de Deu e per los cherubins e cherafins e per les tres veus de Deu e de Sent Johan auengelista e per los . xii . apostolls e per los . iiii . euangelistas e per los martiris e confessos de Deu e per totes les Vergens e per les . xii . milia Vergens e per la Verge Santa Chatalina spona de Jeshu Crist e per la terra e per la mar e per lo sol e per la luna qui ficar en los homens comisant e per nulla cosa que faes Deu vertederament que nunca james vinguen sobre son cors ni sobre son cap de aquesta persona seruidora de Deu que febres fredes ni caldes de calseuol de nosaltres per nom nomenades desus la primera fedre la segona calenta la terça balha la quarta sanguide la quinta balbe la sizena sargite la setena girande que des que aquesta oratio sera legida ab los Sants noms desus nomenats fins a . xii . anys que nunca vinguen sobre son cors ni sobre son cap de aquesta persona . mes que Sent Pere reposaua e tenia grans febres dix a nostro Senyor Deu Jeshu Crist donchs infirmitat de Febres dix Jeshu Crist que demanes Pere responch Sent Pere Senyor deman per mercé que tota creatura qui aquesta oratio ligira sobre la persona de questes Sants noms desus nomenats abans que al sol isque que nuncha james febres fedres caldes ni terçana ni cortana ni cotidiana ni . v . ni . vi . ni vii . e si ague demanat dix Jeshu Crist ator gat te sia Pere e les . v . plagues te sien madecina . tots aquets noms desus scrits sien pregados de aquesta persona que febres no li vinguen e com es dit digua tres patres nostres e tres auemaries al honor de la Santa trinitat . Jeshus Natzenus rex judeorum titulus triumphalis miserere mei».

La havém transcrita literalment, afegintli solament la puntuació de las *ins* per evitar confusions.

Nosaltres hi hem trobat sabor d'època, ab sa sencillez barruera mes á la fi ingénua y plena de bona fé ab alguna mescla supersticiosa. Ara, los llegidors de aquesta revista, haurán jutjat ja ab mes conexement de causa, si ha valgut la pena de publicarla.

• J. SOLER Y PALET.

MOVIMENT REGIONALISTA

La sessió pública de propaganda que celebrá lo passat diumenge á la tarde lo «Foment Catalanista» resultá sumament important. Obrí la sessió lo vice-president de dita associació senyor Fuster després de tributar un sentit recort al que fou esforsat catalanista y fundador del Foment, don Narcís Serra (q. e. d.) Seguidament lo vice-secretari D. Ciriach Bonet feu us de la paraula. En un ben enraonat discurs posá de relleu l'estat d'esclavatje que sobre 'l poble catalá gravita, fent una suscinta y atinada historia crítica de las formas de govern que desde 'ls primers temps existexen, venint á demostrar en consecuencia la bondat del regionalisme, que per tot arreu prospera y 's propaga.

Passá á analizar lo carácter de las regions que po-

blan la Espanya convatent als polítichs tots, puix que ells son la causa de la nostra desventura, donchs en nom de la unitat de la pàtria tan sols contribuexen á la desunió, suposant que á son dir pretenen lo contrari, puix fixantnos ab son procedir de voler espanyolisarho tot (y no es res mes que castellanisarho) impossible fora als catalans estar ab perfecta armonía ab una gent que tot nos ho usurpáren.

En nom de la unitat de la pàtria y per sa integritat, digué, nos han posat la inhumana imposició de las quintas filla d' una organisació militar que á títol de compra y venda preté tenir los defensors de la pàtria; en nom de la pàtria espanyola ha ofegat nostra industria y comers ab tractats que 'ls arruinan; en nom d' aquesta llibertat de quincalla preté endogalarnos una gent que no sapigué seguir las petjadas de Padilla y Maldonado, privantnos en nom de la llibertat de fer us de nostra llengua que per segons ahont nos la contenen, ó sia quan en nostre expressiu llenguatge protestém de sa tiranía y allavors es quan ab mes forsa es mes proscrita nostra llengua, puix que la fém servir pera contar sas malifetas.

Acabá després de dexar sentada la complerta diferencia de las regions espanyolas, encoratjant al públich que atent l' ascoltava, pera que si sentím bullir en las venas la sanch catalana pensém que axís com la foscor de la nit nos mostra las estrellas, las infraccions de justicia que contra Catalunya se cometan nos han de mostrar lo dret que tením á la vida y lo camí que havém d' emprendre per obtindre y vindicar nostra llibertat y dignitat.

Lo president de la comissió de propaganda de dita associació D. Joseph Mollofré, després d' algunas observacions, comensá á explicar la Historia de Catalunya, conforme s' havia anunciat y esplicá desde 'ls primitius temps fins á Jofre 'l Pilós, essent ascoltat ab molt reculliment per part dels concurrents.

Acabá la sessió ab un breu parlament de gracias dit per lo vice-presidente Sr. Fuster, qui feu un resúm de lo que s' havia dit en la sessió, anunciant que 'l día de Sant Esteve hi hauria una vetllada á las nou del vespre.

En la sessió celebrada per los nous mantenedors dels Jochs Florals de Barcelona de 1892, ha quedat constituït lo Consistori en la següent forma: President, D. Ramon Picó y Campamar, Mestre en Gay saber; Vocals: D. Joseph Maria de Pereda, D. Joseph Pin y Soler, D. Pau Font de Rubinat, D. Narcís Verdaguer y Callís y D. Francesch Alió; Secretari, D. Ernest Moliné y Brasés.

En la última conferencia que doná lo Sr. Arabia y Solanas en lo «Centre Escursionista de Catalunya», parlá de Bèlgica, davant de nombrós concurs. Manifestá l' instint artístich d' aquesta nació, aduhint per axó lo fet de tenir en Amberes y demés ciutats belgas instituïdas societats musicals á que pertanyen totes las classes, donant concerts públichs, instrumentals ó vocals, festa verament popular, en que la multitud disputa del merit dels executants.

Estudiá los monuments d' art que te Amberes, dant

á conexer algunas tradicions populars que 'n donan compte, y posá de relleu, com sab ferho la gráfica paraula del Sr. Arabia, l' adelanto de sa industria y comers.

Se fixá sobre tot en lo dualisme llinguístich; entre l' holandés ó flamench y lo francés, que fins poch ha dominava y que sols parla ara menys de la mitat de sos habitants, valentse los restants de son idioma holandés; feu notar la importancia de aqueixa conquesta, manifestant que als funcionaris públichs se 'ls exigeix com á necessari conexer las dos llenguas ab que s' hi dirigexen sos subordinats, essent de advertir que aqueixa victoria la ha guanyada al francés l' idioma propi, demanant aquest que se 'l respectés sols en los llocs en que 'l poble no 'n coneix d' altre, ensemps que 'l francés aspirava á imperar en tota la nació.

Lo Centre de Lectura de Reus, ha rebut á mes del premi que ja diguérem havia ofert S. M. la Reyna Regent, que s' adjudicará á «una epístola moral».

«Un objecte d' art», ofert per l' Excm. don Práxedes Mateo Sagasta, á «una poesia á Prim».

«Un objecte artístich», ofert per l' Excm. Ajuntament de Barcelona, á «una poesia catalana sobre la retirada de Prim de Méxich».

Los poetas y escriptors que desitjin optar á dits premis podran solicitarho, subjectantse á las condicions establertas en la convocatoria.

Llegím en los diaris de la passada setmana que la empresa del teatre catalá de Romea ha rebut un poema dramátich en cinch actes, dit *Jesús ó la Divina Tragedia*, y escrit en vers catalá per un celebrat autor dramátich. Sembla que la empresa está decidida á posarlo en escena, contravenint ab axó ordes expressas y recents de la autoritat competent. Celebrarém que no sia veritat que la empresa d' un teatre catalá 's pose en pugna ab las bonas costums propias de la societat cristiana.

En la «Galeria de catalans ilustres» que publica 'l Sr. Esplugas, s' han estampat las biografias de D. Pau Piferrer y del Rector de Vallfogona, escrites per nostre col·laborador D. Joseph Coroleu, qui ha fet un profundo estudi dels dos autors, posant de relleu los mérits y la representació de cada un en llur época. Las fotografias que acompanyan á cada biografia, hábilment executadas pel citat Sr. Esplugas, son reproducció dels retratos pintats respectivament per los Srs. Mirabent y Masriera, que 's troban en la galeria de Casa de la Ciutat.

L' escriptor francés, nostre respectable amic senyor Contamine de Latour, ha presentat en los Jochs Florals de Montpellier la traducció de la comedia catalana de D. Víctor Balaguer, «La festa de Tibulo», havent obtingut medalla, per lo que 'l felicítam coralment.

Prompte veurá la llum pública un tomet de poesias que, ab lo modest títol de *Moneda de fadri*, acaba de donar á la estampa un no menos modest escriptor.

CORREU NACIONAL

A últims d'any la política á la madrilenya va presentantse imprudentment als ulls de tothom ab tots los caracteres de lo que ella es: un *pastel*. Tal es la conjunció d'en Cánovas y en Romero, tal la d'en Sagasta ab en Martos, que 's considera probabilíssima; tal la dels sagastins ab los possibilistas, que están avuy á partirse un pinyo. Aquí tenim als sagastins, cansats de dejunar, que frisosos per abastar lo poder, s'han entregat á una oposició activíssima. Es cas de conquistar la opinió y per axó lo supré m ilustre quefe y 'ls seus lloch-tinents segueixen reconys y reconets predicant la guerra santa y fent públich lo catecisme del partit. ¡Quins apostols! Solzament tenen de comú una cosa: la llabia, la xerrameca; per lo demás cada hù pensa, si es que no ho fa veure, d'un modo divers del seu company. En los punts essencials un govern no pot tenir mes que un únich punt de vista ¿passa axó en los sagastins?

Tenim de moment que ara la nació te una preocupació principalíssima: la de sos interessos materials amenassats. Tot partit, donchs, que aspiri á ser govern en la present ocasió ha de tenir un principalíssim propòsit: lo de la salvació d'aquells interessos. Per arribarhi es indispensable saber ja 'ls medis, tenir un criteri fixo y perfecta unitat de miras tots los que componguin lo govern. ¿Y quina de aquestas cosas tenen los sagastins? En Sagasta criteri definit sobre cap qüestió económica, ni 'l te ara ni l' ha tingut may. En Moret y en Canalejas, indicats com á futurs ministres, tenen, segons se diu, criteris ben diferents. L'un es lliurecambista fins al moll dels ossos, mentres que l'altre vol passar casi per proteccionista *enragé*. Se suposa que alguns possibilistas ocuparán poltronas ministerials en lo futur ministeri sagastí y ja sabém quin es lo criteri económic dels possibilistas: lo lliurecambi á *outrancé*. Mes perfecta unitat de criteri no s'ha vist may.

Y ara cal fixarse en la predicació que de tal criteri van á fer á las diferentes provincias los apostols del govern sagastí. Pronuncia en Sagasta un discurs, y 'ls seus mes ardents partidaris agotan lo repertori de las alabansas per posar als nuvols la habilitat del *gran estadista*, en no comprométres, es dir, en parlar molt sense dir res.

En Moret fa dos de idem á Saragossa y en altres punts. Aquí ha fet lo mateix en Canalejas; lo discurs que sobre assumptos económichs pronunciá en lo Foment del Treball Nacional, fou tan nebulós, que cap clariayna dexava endevinar la veritat del pensament del orador. ¿De que 's pot calificar aquesta conducta sino de *pastel*? *Estamos aviados*, com diuen los castellans ab partits y governs en que la serietat es cosa que ni de nom conexen. Los conservadors nos han dat un any péssim. ¿Nos lo darian millor si pujavan los sagastins?

En Romero Robledo está, segons se murmura, preparant una gran remoció de personal per donar ocupació lucrativa á un sens nombre d'amichs. Hi haurá

nombraments d'arcales en las poblacions de molta importancia, y fins algunas serán afavoridas ab lo espectáculo moralisador de novas eleccions á diputats á Corts, ab motiu d'haverse d'omplir algunas vacants. Y segons sembla á Catalunya haurém de soportar una altra imposició del nepotisme, nombrant diputats cuñeros á alguns andalousos prop-parents del Pollo d'Antequera. Si axó no es fer política nacional ni may. També se 'n fa y molta ab lo de la divisió del pays en zonas militars, ab lo que s'assegura á nostre exercit un contingent de 700.000 homens lo dia en que nostra nació hagi de dar fe de que li pertoca un orde no inferior á cap, y sobre tot s'assegura á molts militars que estavan de reserva y cobravan no mes que las tres quartas parts de la paga, que d'aquí en endavant la cobrarán sencereta. Axó si, sense que 'l pressuposit del respectiu ministeri sufresca alteració contra la butxaca dels contribuyents.

Una altra noticia *bona* y acabém; lo govern ha resolt alló del empréstit, que ha sigut tot suscrit á Espanya perque sembla que cap estranger s'hi ha volgut embolicar. Son la friolera de 250 milions de pessetas mes de que está empenyat lo crédito de la nació. ¿Ahont anirém á parar?

Aném á comensar l'any nou, mes axó no 'ns fa pas concebir esperansas de que mudém de sistema. Lo de «any nou vida nova» no resa pels espanyols. Nosaltres tenim una constància eterna en no dexar de fer disbarats.—X. B.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Per motiu de las festas de Nadal, anticipám esta setmana la publicació del número corresponent al próxim diumenge. Ja poden pensar nostres lectors y companys en la premsa, especialment de la catalanista, que 'ls desitjám un Nadal ple de felicitats.

Lo mestre Pedrell ha tornat de Madrid haventse convingut ab la empresa del Teatre Real, que l'estreno de la seva trilogía «Los Pirineus» tinga lloch quan las festas del Centenari del descobriment d'América.

Lo Banch de Sabadell ha inaugurat á Buenos Ayres una sucursal que farà 'ls giros, comissió y exportació pel seu compte.

Axó facilitarà y augmentarà molt lo negoci que nostra ciutat fabril fa ab la capital de la República Argentina.

Se fa públich per la Alcaldía que, haventse fixat per la Academia de Ciencias naturals y Arts la hora mitja d'aquesta ciutat, mentres altra cosa no 's resolga respecte als rellotges públichs, servirà de tipo 'l que 's troba posat en la fatxada del edifici que te dita Academia en la Rambla dels Estudis, que marcará la hora mitja ab la diferencia máxima d'un minut. Las personas que necessiten major precisió poden passar, de tres á cinch de la tarde del dias feners, á la biblioteca d'aquella corporació, ahont la obtindrán, ab la

diferencia d' un segon del pèndul de Mercuri que en dit local està instalat.

En lo terme de la Ametlla y Perelló (Tarragona) s' ha verificat la divisió dels dos pobles, quedant la Ametlla poble independent. Sembla que axó ha donat lloch entre aquells vehins á demostracions d' alegria, ja que feya temps se buscava la separació, fundantse en la situació topogràfica del poble de la Ametlla, y en l' augment de vehins que havia tingut.

Los diaris de Figueras se quexan de la calma que hi ha hagut en l' últim mercat trobantse no mes animada la venda d' indiots.

Una persona piadosa ha regalat al Monestir de Montserrat una riquíssima creu romànica decorada ab esmalts, daurats y pedreria. Es un verdader objecte d' art que honra á la Sra. Vda. y fills de D. Francisco Cabot (casa constructora) y á la orfebreria catalana.

La exposició de pinturas, dibuxos y esculpturas, organizada en lo Saló de ca 'n Parés s' ha vist molt visitada desde 'l passat diumenge que s' obrí al públich. En ella hi figuran cent noranta una obras que van firmadas per vuytanta un autors.

Hem rebut una circular necrológica de las Germanas del Noviciat del Bon Pastor (Angers), notificant la santa mort de Sor Maria de Santa Teresa, en lo sigle Elisea Rubió y Lluch. Es edificantíssima la lectura de dita necrologia, puix se relata ab colors vius lo felix tránsit de la bona novicia que era ja un espill de perfecció religiosa.

Açó ha de ser un lenitiu poderós per la estimada familia del Sr. Rubió, que perdent en lo mon á sa filla, ha guanyat un angelet al Cel.

Mori Sor Maria en lo citat Monestir d' Angers, lo dia 19 del passat Novembre, havent portat l' hàbit un any y vint y cinch dias.

Ha mort á Tarrassa, de edat avansada, lo senyor don Jacinto Soler, notari-arxiver de dita població y pare de nostre company y col·laborador D. Joseph Soler y Palet. Enviám á la familia la expressió de nostre condol, pregant per lo etern repós del difunt que gosava de universals simpatías en Tarrassa y sa comarca.

Lo Sr. Canalejas ha aprofitat lo temps á Barcelona. Gracias á la seva robusta joventut ha pogut resistir al trágic continuu de banquets, visitas y recepcions. Son diversos los discursos pronunciats per lo ex-ministre fusionista durant la sua estada en esta capital, havent sigut á parer nostre lo mes important y de algun profit lo que pronunciá en lo Restaurant del Parch. En ell exí un poch accentuada la nota regionalista, per lo qual pensám parlarne mes llarch un altre dia.

Lo capitá general de Catalunya ha concedit autorisació per practicar los estudis del projectat ferrocarril secundari de Lleyda á Eragá.

Trobandse molt adelantats los estudis y la explicació del ferro-carril parlicular que ha de conduhir

desde Sant Gervasi al Tibidabo, se creu que podrà inaugurarse en Mars ó Abril pròxims. La companyia que explotará dita línia té ja adquirits los terrenos ahont deu extèndres la via y los que en lo cim del Tibidabo deuen utilisarse per la construcció de fondas y demés llocs d' esbarjo y diversió.

En una extensa y rasonada informació presentada á la Comissió d' Hisenda de nostre Ajuntament, per l' Institut Agrícola Catalá de Sant Isidro, sobre 'l projecte de reforma dels consums dels vins, sosté aquesta corporació en las oportunas consideracions contingudas en son dictámen, que si l' impost en aquesta ciutat se baxés á cinch pessetas per hectólitre y s' aumentés al mateix temps l' impost sobre l' alcohol fins ahont permeti l' article 6 de la llei de 21 de juny de 1889, s' acabarian los matuturs y las sofisticacions en benefici de la salut de la població y sense perjudici de l' Erari municipal; opinió que comproba la experiencia adquirida en l' any 1878, quan fou vigent aquest tipo en l' impost.

La cullita d' olivas á Tortosa, que es la principal del pays, sembla que tant per la bondat com per la abundancia del fruyt es cosa extraordinaria. Los jornalers que s' han dedicat á la cullita no han sigut prous per donar l' abast y tots los treballadors que s' hi han presentat sembla que han trobat feyna, pel moment quan menys. La elaboració del oli ha posat en moviment uns 600 molins, y á pesar de la abundancia de la producció lo preu se sosté bastant alt.

En Arenys de Mar s' está organisant una associació de caracter económic que ab lo titol de «Foment Industrial» reunirá als mes valiosos elements d' aquella important població.

Las zonas compresas en lo districte militar de Catalunya, segons lo decret que ha firmat S. M. la Reyna Regent, son duas á Barcelona, una á Mataró, Manresa, Vilafranca del Panadés, Girona, Olot, Lleyda, Tremp, Tarragona y Tortosa. Entre las circunscripciones están Barcelona y Tarragona en la quarta divisió, Lleyda y Girona en la quinta.

Ha estat uns quants dias á Barcelona lo mestre compositor D. Tomás Bretón, per gestionar la representació de la seva obra *Fray Garin*, inspirada en la popular llegenda montserratina, en lo Gran Teatre del Liceu. Dita obra es facil s' estreni en la vinenta temporada de primavera y s' encarregará de la *mise en scene* lo reputat pintor D. Francisco Soler y Rovirosa.

Diuen de la part de Vich y de Girona que l' hivern ja 'ls ha regalat una nevada bastant regular, sobre tot á Girona, seguint lo temps inclinat á neus.

Durant aquestas festas se permet al públich visitar lo Museu de reproduccions, que 's troba establert en la que fou nau central del Palau de la Industria de la Exposició, puix encara que no estigan instalats tots los objectes adquirits, n' hi ha exposats ja més de dos mil, número suficient pera que 'ls curiosos passin un rato entretenintse y pera que las personas aficionadas pu-

gan examinar á pler los diferents objectes dignes d'estudi que componen aquell curiós Museu.

La societat «Material per ferrocarrils y construccions» ha firmat un contracte per la construcció de cotxes ab la «Compagnie Centrale de chemins de fer et de tramway en Espange», domiciliada á Brusselas. Aquets cotxes se destinen á la línia de Barcelona á Badalona que te en explotació la citada Companyia belga.

Lo fet de que fins las companyias extrangeras de ferrocarrils trobin ventatja en encarregar la construcció de sos cotxes als tallers de Barcelona, te una importancia que no s'amagará á ningú y parla molt alt en favor del estat d'adelanto en que te sa industria la societat «Material per ferrocarrils y construccions.»

Se parla á Lleyda d'un ferrocarril que ha d'enllassar dita capital, passant per Fraga, ab l'anomenat directe; y encara s'afegeix que aviat será un fet lo projecte, puix que l'estudia en realitat la companyia del Nort, per més que aparega á nom de la societat de ferrocarrils secundaris. Un d'aquestos dias s'ha de resoldre si desde Fraga anirá á la nova via á Mequinenza y Caspe, ó á Monegros. De tots modos, s'assegura que pel Mars s'estará ja en situació de verificar lo replanteig.

La colecció arqueològica del Museu diocesà de Vich, ha sigut augmentada durant la última setmana ab los objectes següents: un copó de plata daurada estil del Renaxement, una pau del segle XIV, un vas de fusta ab pinturas de la época románica, duas grans safatas, una d'ellas daurada, un tríptich esculpturat del segle XVI, alguns reliquiaries de plata y fragments d'una creu románica esmaltada.

Sembla que 'l fil telefònic que ha d'unir Sant Feliu de Guixols ab Girona, arriba ja á Cassá de la Selva, fins ahont quedá definitivament instalat lo dia 15 del corrent.

Dels assaigs practicats resulta la instalació completament satisfactoria.

Lo president de la Cambra Agrícola de Maldá ha rebut de Puigcerdà un «acta» firmada per 103 propietaris agricultors de cerdanya, adherintse á la exposició que en Mars últim elevá dita Cambra á las Corts, demanant protecció per la agricultura espanyola é industrias rurals que de la matexa s'originan.

Gracias á la activitat del enginyer Sr. Maristany y 'l Gerent director de la Companyia del ferrocarril directe, los treballs de construcció de dita línia adelantan rápidamente, estant actualment ocupats en los mateixos, uns 3.000 treballadors.

Escriuen de Sallent que 'ls tifus están causant innumerables víctimas y que cada dia se propaga ab mes intensitat.

Lo setmanari *Lo Teatro Catalá*, ha rebut per lo Certament teatral que ha organísat, las obras següents: «Recort d'una diada,» pessa en un acte y en prosa; «La victoria del judici,» pessa en un acte y en prosa; te

«La cotorra del vehí,» comedia en un acte y en vers; «La derrota de D. Pau,» pessa en un acte y en vers.

La candidatura proposta fins ara, per formar part del jurat, es: D. Frederich Soler, D. Angel Guimerá, D. Francesch Ubach y Vinyeta, D. Conrat Roure, y don Joseph Roca y Roca.

L'Excm. Sr. D. Manuel Porcar y Tió, havent visitat lo soterrani de Casa la Ciutat, ahont se troba l'antich mosaich de la iglesia de Sant Miquel, y en vista de lo molt malmés que está, ha manat que se 'l neteje ben be, y te 'l propòsit de traslladarlo á un dels museus municipals.

La Cambra de Comers d'aquesta ciutat ha dirigit al president del Consell de ministres un telegrama demanant que no s'pujen los drets de bandera en los nous aranzels, mentres no s'concedescan primas de navegació y s'apujen las primas de construcció.

Lo Gremi de mestres fusters celebrá no fa molts dias la cerimonia de la passantia que consisteix en donar lo titol de mestre fuster als qui ho demanan, després d'haver degudament examinat si son competents en l'ofici. La cerimonia fou molt solemne, essent presidida per los prohoms del Gremi y 'l Notari D. Manuel Larratea que extengué acta donant fe de la sessió. Cinch foren los qui obtingueren lo titol, fent abans acatament á la imatge del Sant Misteri, devant la qual cremavan alguns ciris, y als prohoms que ocupavan la presidencia. Los nous mestres agremiats foren presentats als prohoms per los respectius padrins, los quals manifestáren en veu alta que 'ls exercicis del exámen sufert havían sigut del tot satisfactoris. Los interessats féren jurament d'ésser honrats y treballadors y obehir los ordenaments del Gremi, un de quins articles llegí 'l Sr. Notari, y 'l prohom primer D. Joseph Llorens y Riu los hi feu un breu y expressiu parlament, al donarlos lo diploma corresponent. Després explicá la significació de la cerimonia que s'celebrava, los debers que com á hòmens honrats y amants del treball devían cumplir los agremiats, y la importancia que antigament s'havía concedit al Gremi de fusters, que fou cridat alguna vegada, segons datos històrichs, pels reys qui regiren lo trono d'Espanya.

CRÓNICA RELIGIOSA

Era molt esperada la Alocució que 'l Sant Pare havia de pronunciar en lo Consistori del dia 14 de Desembre. Uns deyan que sería fluxa é incolora, altres que no podria dexar de tenir un to accentuat.

Lo cert del cas es que Lleó XIII fa sempre las cosas be, y que sos actes y sas paraulas portan sempre marcat lo sagell de la sabiduría y de la oportunitat. La Alocució consistorial del dia 14 es sens disputa la mes ferma y la mes vibrant de quantas n'ha pronunciat lo actual Pontífice.

Després dels fets del dia 2 de Octubre y de las declaracions del Marqués de Rudini y de la agitació per la abolició de la ley de garantías, era d'esperar que

El Papa recalcaria la atenció de un modo especial sobre lo intolerable que s'ha fent la seva situació a Roma; pero al mateix temps era arriscat parlar de las cosas de Fransa, dada la agitació produhida per lo procés del Arquebisbe d'Aix. La prudencia y la fortaleza son duas de las virtuts que mes caracterisan á Lleó XIII, y aquestas resplandexen admirablement en la Alocució.

Per no dissimular la seva impressió, lo Papa entra desseguit y de plé en l'assumpto, senyalant las dos classes d'enemichs que l'rodejan: uns desvergonyits y flachs y altres que portan las intencions mes amagadas. Descriu desseguida los successos del 2 de Octubre ab frases sóbrias y no cal dir que exactíssimas, y senyala la efervescencia promoguda pels radicals en tota Italia á fi de lograr *«ut agatur cum Jesu Christi Vicario durius»*, y que no se li dexe mes dret que l'que s'ha d'á qualsevol particular.

Al pintar la segona classe dels enemichs del Papat, ó sian los que volen anar mes á poch á poch y ab relativa moderació, contesta l' Papa ab dignitat á la acusació llançada per lo Marqués de Rudini, quan digué en son discurs de Milan que *«l Papat prenía á voltas actituds de amenaça»*.

Era delicat tocar lo punt de la anomenada lley de garantias que ni Pio IX ni Lleó XIII han acceptat ni may acceptarán; pero l' toca donant una definició que quedarà com una frase històrica. Diu Sa Santedat que «si no volen abrogarlas certas lleys, es perque no 'ls convé. Puix se 'n servexen d'ellas com d'excusa pels de fora, y com tutela pels de casa, sense que perço impedescan que s'perjudique á la causa catòlica.»

En la segona part del seu discurs senyala las causas de la recrudescencia de las hostilitats contra la Santa Sede, y conclou fent ressaltar los graves danys que no sols la religió sino també la civilisació reportan de la persecució de la Iglesia, y animant als bons á la defensa de la Sede Apostòlica.

L'efecte de aquesta Alocució ha sigut gran á Italia y en las demás nacions, admirant tots los experts imparcials la serenitat, la noblesa y al propi temps la dialèctica vigorosa del gran Pontífice.

Se pot dir que l' Papa ha volgut senyalar lo principi de una nova fase de la qüestió romana y ha volgut fer entendre que no està despreviut per ella.

Los lliberals italians s'han vist tan al descobert en la dita Alocució que després de haverne dat compte en sos periòdichs han cregut que lo millor per ells era callar.

A Bèlgica ha mort lo ministre catòlich Sr. Jacobs, á qui s'ha deu en gran part lo moviment de restauració que ha dat al petit reyalme de Bèlgica institucions com la Universitat Catòlica de Lovaina, y 'ls darrers triomfs en la arena política.

A Suïssa s'ha dat un pas mes y molt important, en lo camí de la pacificació religiosa. Havent renunciat son càrrech de President de la Confederació helvética lo Sr. Welti, la assamblea federal ha elegit per reemplaçar-lo al Sr. Zemp, diputat catòlich de Lucerna. Aquesta votació revesteix singular importància. Es la

primera vegada, després de la revolució del 48, que un catòlich obté la autoritat suprema de la Suïssa. Es un acte de reparació y de justícia.

Las últimas votacions del Senat y de la Cambra baixa de França, han probat novament que, á pesar de la agitació radical que s'ha d'ha sentir fins en certs individus del Govern, aquest tendeix á la política de calma y pacificació, y que l' pays no vol la separació de la Iglesia y del Estat. La campanya oberta en los principals diaris sobre aquest punt es digna de ser notada.

Son ja varis los Bisbes espanyols que han escrit al Sr. Arquebisbe d'Aix, ab ocasió del seu procés. Es notable pel seu to y per los conceptes que entranya la del Sr. Bisbe de Vich. Lo Cardenal Monescillo ha rebut una sentida contestació de Monsenyor Gouthesoulard.

La Societat per los estudis bíblics de Roma ha celebrat lo dia 17, en lo Palau de la Propaganda, una sessió molt interessant en la qual lo Reverent P. Pau Savi parlá dels fragments evangelichs dels *papyrus* descobert per Bickel á Fajum. Altres socis donàren compte de altrs comunicacions importants.

Ha arribat á Roma, pera fer sa visita *ad limina* lo Prefet Apostòlich de Noruega Monsenyor Fallize. Los progressos obtinguts en los quatre anys que fa que resideix á Cristiania, son considerables, multiplicantse las missions, obrint escoles y fundant un periòdich. D'hospitals se 'n han fundat cinch.

Lo telégrafo nos ha portat la dolorosa noticia de la mort del eminent Bisbe francès, Monsenyor Freppel. Al estiu passat havia tingut un atach que havia fet témer, pero després se millorá fins al punt de que torná á sas habituals ocupacions y ocupá son sitial en lo Senat francès. Es una gran pèrdua sa mort per la Iglesia de França; puix á sas qualitats de sabi teòlech hi unia las de ser un lluytador infatigable en defensa de la Iglesia. D'ha varias obras escrites y un nom il·lustre en los anals parlamentaris de la tercera República.

Ab ocasió de las festas de Nadal, lo Sant Pare, volent que 'ls pobres també puguin celebrarlas, ha fet repartir per son Almoyner, Monsenyor Cassetta, als pobres de Roma una suma de 42.000 pessetas.

Lo famós escriptor catòlich alemany, Reverent Joan Janssen, sembla que está fora de perill de la grave enfermetat que per alguns dias ha fet temer per la sua vida. Deu vulla allargarli pera que puga acabar la seva monumental *Historia del poble alemany desde últims de la Edat Mitja*.

Lo rey de Siam ha enviat una embaxada al rey de Italia, y 'ls embaxadors abans de anarsen de Roma han fet dir al Papa, per conducte del Cardenal Rampolla, que l' sobirà de Siam trametia á Sa Santedat los sentiments de la mes profunda veneració y al mateix temps li dava la seguretat de que en son reyalme los catòlics gosarian de sas simpatias y de sa protecció.